

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. СТЕФАНИКА**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО,
МІЖНАРОДНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ
ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

22 СІЧНЯ 2021 РОКУ

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного
права**

Центр дослідження конституційної юстиції

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ НА ТЕМУ:**

**«МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ
МЕХАНІЗМИ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА».**

22 січня 2021 року

**м. Івано-Франківськ
"НАІР"
2021**

УДК 341.01; 342.95
ББК 67.9(4Укр)300.3
М 58

Матеріали друкуються в авторській редакції.

За повного або часткового відображення матеріалів даної публікації посилання на видання обов'язкове.

М 58 Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: «Міжнародні і національні механізми прямої демократії: теорія і практика» (м. Івано-Франківськ, 22 січня 2021 року) / упорядник В. І. Розвадовський. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 280 с.

ISBN 978-617-8011-10-9

У збірнику вміщені матеріали наукових доповідей, повідомлень та інформацій, представлених на міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, організованій кафедрою конституційного, міжнародного та адміністративного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника і проведений в Івано-Франківську 22 січня 2021 року.

Для державних та муніципальних службовців, науковців, аспірантів, практикуючих юристів, та усіх тих, хто цікавиться станом реалізації механізмів прямої демократії в українському законодавстві.

УДК 341.01; 342.95

ISBN 978-617-8011-10-9

© Навчально-науковий юридичний інститут, 2021

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2021

перегляд рішення про проведення місцевого референдуму у польському законодавстві) 159

Адамович Сергій Васильович, «Учасницьке бюджетування як механізм прямої демократії»..... 164

Колпаков Валерій Константинович, «Адміністративне правопорушення і проступок: тенева нормативних ознак»..... 168

Непийвода Людмила Іванівна, «Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у національному механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина»..... 175

Щербанюк Оксана Володимирівна, «Юрисдикція конституційних судів та демократія» 180

Бзова Лаура Георгіївна, «Судова аргументація при вирішенні виборчих спорів»..... 183

Гондурак Інеса Віталіївна, «Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації»..... 188

Голубовська Яна Олегівна, «Е-демократія, як механізм участі молоді в управлінні державою» 191

Грицишин Софія Юріївна, «Захист персональних даних у хмарних сервісах»..... 195

Зінич Любомир Васильович, «Електронна петиція у механізмі прямої демократії: досягнення і виклики» 202

Іванчук Оксана Василівна, «Правові аспекти становлення та перспективи розвитку адміністративної відповідальності юридичних осіб» 207

Петровська Ірина Ігорівна, «Публічний контроль у демократичному суспільстві»..... 212

Щербанюк Оксана Володимирівна, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, доцент

Юрисдикція конституційних судів та демократія

В 1929 році Ганс Кельзен писав: «До того часу поки конституції будь якої держави не вистачає гарантії знищення антиконституційних актів, до тих пір їй буде не вистачати характеру повної юридичної обов'язковості в технічному значенні» [1, с. 77]. Безумовно, з точки зору правової держави існування юрисдикції конституційних судів не є ні необхідною, ні достатньою передумовою для суттєвої належності держави до правової та демократичної. І, безумовно, конституційний суд навряд чи може одноособово гарантувати дотримання конституційно-правових норм, якщо виконавча, законодавча влада та юрисдикція спеціальних судів не будуть мати таку ж саму мету. Для державно-правової сутності суспільного інституту вирішальне значення має та обставина, щоб сам народ наполягав на дотриманні конституційно-правових норм у політичних відносинах держави і громадян – чи за допомогою юрисдикції конституційних судів чи без неї. Цілком зрозуміло, що навіть демократична більшість може і не захистити від прийняття протиправних рішень. Це свідчить про те, що правова держава та демократія пов'язані логічно між собою тільки за умови, якщо реалізуються в парі та одночасно, тоді можна говорити про демократичну та правову державу. Саме від обсягу державно-правових стандартів залежить на що може бути поширена перевірка в конституційному суді. Юрисдикція конституційних судів залежить від того, які конституційно-правові питання вона покликана прояснити в умовах певного правопорядку та хто до неї апелює. Для практичної ефективності конституційних судів принципове значення має питання про те, чи повинен конституційний суд займатися тільки правами конституційних органів та абстрактним питанням конституційності законів чи для його перевірки відкрита вся повнота судових рішень спеціальних судів. Важливим взаємовпливом з юрисдикцією конституційних судів є Конвенція про захист прав та

основоположних свобод. Роль юрисдикції конституційних судів залежить від того, наскільки національне конституційне право імплементує дані стандарти.

Юрисдикція конституційних судів приймає рішення про нормативні рамкові умови, в яких може діяти політика – тобто законодавча та виконавча влада. В свою чергу, повинні бути дотримані дві межі: по-перше, конституційний суд самостійно ніколи не може мати можливостей активізуватися у суперечливих суспільно-політичних питаннях. Як орган влади, що виносить судові рішення, він має право робити це тільки за зверненням і в нормативно точно визначених конституційних процедурах та формах. Для конституційного суду діє принцип: «Там, де немає (конституційного) суб'єкта звернення, там немає і (конституційного) судді». Діє принцип, що конституційний суд покликаний виносити рішення, якщо до нього звернулись. По-друге, конституційний суд завжди знаходить масштаб своєї оцінки тільки в чинному конституційному праві, а не в поглядах чи уявленнях про політичну, соціальну чи економічну доцільність. Не дивлячись на абстрактний, відносно невизначений характер багатьох конституційних норм, що відкриває можливості для конституційного тлумачення, діє принцип, що правосуддя конституційного суду – це не політичний акт, а правове рішення, прийняте відповідно до конституційної процедури.

Юрисдикція конституційних судів є так званим «чистим» правосуддям, предмети вирішення якого є досить близькими до політики, тому його часто називають здійсненням правосуддя *sui generis*. У зв'язку з цим, постійною темою юрисдикції конституційних судів, яка може загостритись в багатьох процесах, є питання про відносини юрисдикції конституційних судів та політики. В деяких країнах існує так звані вилучення певних «політичних» заходів з сфери перевірки конституційними судами, наприклад, фігури з сфери «політичного питання» в правовій системі США, «урядового акту» у французькому праві та «прерогатив верховної влади» в британському праві. Але й в державах, які не мають практики вилучення з під контроль конституційного суду актів

органів виконавчої та законодавчої влади, наприклад в Німеччині, можуть встановлюватись межі конституційного контролю, оскільки саме за законодавцем закріплюється загальне регулювання. Однак в писаному праві неможливо досконало визначити межі політичних оцінок, тому в діяльності конституційних судів повинен діяти принцип юридичної стриманості.

Також важливо оцінити роль юрисдикції конституційних судів в забезпеченні демократії. Чи може система, яка вважає політичну владу, що походить від народу як єдиного суверена, поєднуватись з судовим контролем над парламентськими представниками всього народу, особливо, коли мова йде про контроль над законами, який здійснюється конституційним судом. Якщо говорити про парламентську демократію, то необхідно з'ясувати відносини конституційного суду з законодавцем та які вимоги ставляться до демократичної легітимації при призначенні суддів. Тут можуть бути різні варіанти, а саме: і вибори, і призначення парламентом, главою держави чи урядом, якщо відповідна процедура визначена законом. Тоді, коли юрисдикція конституційного суду повинна мати можливість виразити свою позицію по конституційності закону, залучення парламенту до призначення суддів конституційного суду є поширеною практикою.

Важливе значення для відносин юрисдикції конституційних судів та демократії має те, чи покликана юрисдикція конституційних судів захищати абсолютні цінності чи ні. Наприклад, в Основному законі ФРН в ст. 1, абз. 1 визнаються абсолютними цінностями гідність та цінність людської особистості, які стоять над законом і не можуть бути змінені парламентом при внесенні конституційних змін. Отже, тільки незалежна юрисдикція конституційних судів покликана забезпечити дотримання конституційних принципів правової держави та демократії.

Список використаних джерел:

1. Кельзен Х. Сущность и развитие юрисдикции государственных судов. 1929. С. 30-84. Юрисдикция конституционных судов. 1976. С. 77.

Наукове видання

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ:
**«Міжнародні і національні механізми прямої демократії:
теорія і практика»**

*Збірка матеріалів конференції
(м. Івано-Франківськ, 22 січня 2021 року)*

Упорядник Розвадовський В. І. к.ю.н. доцент

ISBN 978-617-8011-10-9

Дизайн обкладинки – Рудак А. М.
В авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 16,28
Наклад 100 прим.

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
тел. (034) 250-57-82, (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції №4191 від 12.11.2011р.

